

LAADINTAOHJEET

TALO USSUUNNITELMA VUOSILLE 2020-2022 JA TALOUSARVIO VUODELLE 2020

1. Yleistä

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Valtuuston tulee päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä päättää talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista ja hyväksyä talousarvio.

Kuntalain mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Suunnittelukausi on 2020-2022.

Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kuntakonsernin alainen toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarvion tehtävänä on toimia valtuuston talouden ohjauksen työkaluna, josta ilmenee selkeästi toiminnalliset tavoitteet sekä niitä kattamaan tarkoitetut määrärahat ja tuloarviot, huomioiden katettavan rahoitustarpeen. Valtuuston hyväksymä talousarvio toimii yleisenä linjana, jonka mukaan toimielimien viranhaltijat ohjaavat toimintaa käyttösuunnitelmien avulla.

Talousarvio ja –suunnitelma valmistellaan vuosittain ohjaamaan kunnan talouden kehitystä valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Taloussuunnitelma puolestaan sisältää yleensä kolme vuotta käsittävän arvion talouden suunnitellusta kehityksestä.

2. Taloussuunnitelma ja talousarvio

Opiferukseen on avattu budjetti ”Talousarvio 2020 lautakunta”, jonka pohjalla on vuoden 2019 luvut. Henkilöstökuluihin on varattu + 3,0 % lisäys ja muihin toimintakuluihin -2,0 % vähennys. Muutosprosentit on ajettu vuoden 2020 lukuihin valmiiksi.

Hallintokuntien on laadittava talous- ja toimintasuunnitelmaesitykset perusteluineen ja niiden on oltava valmiina viimeistään 15.9.2019 mennessä.

Talous- ja toimintasuunnitelma on laadittava 100 euron tarkkuudella.

Sisäiset erät laatii ja päivittää tekninen toimi yhdessä eri palvelualueiden kanssa.

Kuntakonsernin alaiset tytäryhtiöt laativat esitäytetyin lomakkein taloudellisen aseman ja toiminnan kuvaamiseen tarvittavat tiedot.

3. Hyvinvointikertomus

Kunnan on seurattava asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Talousarvion laadinnassa tulee ottaa huomioon Simon kunnan hyvinvointikertomus ja asettaa tavoitteita ja toimenpiteitä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

4. Lähtötilanne

Simon kunnan vuoden 2018 tilinpäätös oli -562 000 alijäämäinen. Vuoden 2019 talousarviossa tulokseksi on arvioitu -233 250 €, mutta toteutumaennuste on merkittävästi heikompi. Tällä hetkellä taseessa oleva ylijäämä on n. 2,3 milj. euroa eli 757 €/asukas.

Kunnan omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta (oma p.o./koko p.o.), alijäämän sietokykyä ja kunnan kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Keskimääräinen omavaraisuusaste on ollut kunnissa noin 70 %. Vuonna 2018 Simossa omavaraisuusaste oli 59 %. Kunnan lainamäärä asukasta kohden on ollut viime vuosina laskeva. Lainamäärä oli vuoden 2018 tilinpäätöksessä 4,7 milj. euroa eli 1 534 euroa/asukas. Vuonna 2019 lainaa nostettiin 1 miljoona ja maksuvalmius on heikko.

Yleisessä taloustilanteessa on tapahtumassa muutoksia niin valtakunnallisesti kuin kansainvälisesti, jotka vaikuttavat kuntatalouteen. Hallitukset ovat pienentäneet kuntien valtionosuuksista ja leikkaukset ovat kohdistuneet vahvasti Simon kuntaan. Jatkuvat valtionosuusleikkaukset ovat vaarantaneet merkittävästi Simon kuntataloutta.

5. Kuntatalouden näkymät

Uusi hallitusohjelma sisältää useita kuntataloutta kiristäviä toimia. Uuden hallitusohjelman vaikutuksia kuntatalouteen ei ole vielä arvioitu. Kuntatalouden tila keväällä 2019 on kokonaisuutena hyvä, vaikka vuoden 2018 tilinpäätökset painuivat Uudenmaan kuntia lukuun ottamatta negatiivisiksi. Vahva suhdannekehitys ja kuntien omat tehostamistoimet ovat vaikuttaneet kuntatalouden myönteiseen kehitykseen. Toimintamenot ovat kehittyneet varsin maltillisesti muun muassa kilpailukykysovimuksen sekä kuntatalouteen kohdistuneiden valtion ja kuntien sopeutustoimien ansiosta.

Valtion vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyvien toimenpiteiden arvioidaan heikentävän kuntataloutta 254 milj. euroa vuoteen 2018 verrattuna. Tästä suuri osa selittyy negatiivisella kuntien ja valtion välisellä kustannustenjaon tarkistuksella. Hallitusohjelman päätös indeksijäädytyksestä vähentää valtionosuutta 91 miljoonaa euroa vuonna 2019. Hallituskauden indeksijäädytykset vuosina 2016-2019 vähentävät kuntien valtionosuutta yhteensä 243 milj. euroa (-44 €/as) vuonna 2019. Indeksijäädytyksien synnyttämä menojen ja tulojen erisuuntainen kehitys on lisännyt kuntien rahoitusvastuuta peruspalvelujen järjestämisessä.

Kuntatalouden lainakannan oletetaan puolestaan kasvavan korjausinvestointien ja sairaalarakentamisen vuoksi. Uusi hallitus aikoo jatkaa maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelua. Toteutuessaan uudistus veisi kuntien talouteen epävarmuutta aiheuttavat sosiaali- ja terveystalouden kustannukset pois kuntien talousarvioista. Uudistuksen myötä kuntatalouden menopaine pienenee ja kuntatalouden velkaantuminen taittuu.

Kuntaliiton ennakollisten valtionosuuslaskelmien (8.5.2019) mukaan kuntien valtionosuudet kasvavat 994 miljoonaa euroa (+12 %; 181 €/asukas) vuodesta 2019 vuoteen 2020. Kunnille myönnetään valtionosuutta yhteensä 9 377 miljoonaa euroa vuonna 2020 (8 383 milj. € vuonna 2019).

Kuntakokoryhmittäisen tarkastelun perusteella kuntien talouden sopeutuspaineissa on merkittäviä kuntakokoryhmittäisiä eroja. Vuoteen 2020 asti talouden sopeutuspaine on suurin asukasluvultaan pienimmissä kunnissa. Vuonna 2020 tilanne paranee huomattavasti kaikissa kuntakokoryhmissä maakunta- ja sote-uudistuksesta johtuen.

Suomalainen hallinto ja peruspalvelut ovat tulevina vuosina muutoksessa väestön ikärakenteen muuttuessa ja palvelutarpeen kasvaessa sen myötä. Kaupungistumisen

jatkuminen vaikuttaa palvelujen kysyntään niin kaupungeissa kuin maakuntien reuna-alueilla. Tämän vuoksi talouskasvun edistämiseen, palvelujen järjestämiseen ja rahoitukseen sekä alueellisiin eroihin pitää jatkossakin pystyä etsimään kansalaisten peruspalvelut turvaavia ratkaisuja.

6. Perusteet toiminta- ja taloussuunnitelman laadintaan

Kunnan veroprosentti on tällä hetkellä 22,0. Raamissa verotulot on arvioitu voimassa olevin veroprosentein. Alustavassa laskelmassa on kuntaliiton verotulokehikon ennusteen mukaisesti arvioitu kunnan verotuloksi yhteensä vuodelle 2020 12,72 milj. euroa.

Simon kunta on menettänyt useana vuonna valtionosuuksia. Kuntaliiton tämän hetken arvion mukaan Simon kunnan valtionosuudet kasvaisivat vuodelle 2020. Valtionosuudet lasketaan kulloinkin voimassa olevien tietojen pohjalta. Tässä vaiheessa valtionosuuksiksi arvioidaan 8,3 milj. euroa, joka on vuoden 2019 budjettiin nähden 375 000 euroa eli 4,7 % suurempi. Valtionosuusarviot tarkentuvat syksyllä 2019. Valtionosuuteen vaikuttaa väestömäärän muutokset sekä oppilasmäärät.

Maksut on pidettävä ajan tasalla. Hallintokuntien on seurattava mahdollisia lainsäädännöllisiä muutoksia maksupolitiikassa. Toimintatuotoissa on tavoitteena vuoden 2019 talousarviotaso.

7. Kunnan menopohja

Henkilöstömenot

Kunta-alan menokehityksessä henkilöstömenoilla on ratkaiseva merkitys. Yleisesti henkilömenoihin kohdistuu nousupaineita. Sopimuskauden 1.2.2018 – 31.3.2020 palkkaratkaisu vaikuttaa 3,46 % palkkamenoja nostavasti. Muut mahdolliset palkkavaikutukset selviävät vasta keväällä 2020. Aikaisempien vuosien henkilöstömenoihin vaikutti 30 % lomarahaleikkaukset, joiden vaikutus poistuu vuoden 2020 talousarviosta.

Palkanlaskennasta voi pyytää arviota oman hallintokunnan palkkamääräarviosta vuodelle 2020.

Sosiaalimaksut % :na palkoista tarkentuvat syyskuun aikana.

Talousarvion lopussa oleva henkilöstösuunnitelma tulee päivittää talousarvioon 2020 ja siinä tulee huomioida mm. eläköitymiset ja muuttuneet tehtäväkuvat.

Kuntayhtymien maksuosuudet

Jokaisen hallintokunnan on selvitettävä kuntayhtymien maksuosuudet omalta hallinnonalaltaan.

Toimintamenot

Toimielinten tulee rakentaa talous- ja toimintasuunnitelmansa siten, että toimintamenot ovat 2020 raamin mukaiset eli enintään +0,8 %.

Kustannuksia on arvioitava realistisesti, jotta saisimme talouden tasapainoon tulevina tiukkoina vuosina.

Investointimenot/tulot

Investointien pohjana on vuoden 2019-2021 investointisuunnitelma. Investointeihin mahdollisesti saatavat valtionosuudet / avustukset / muut tulot on myös arvioitava.

Rahoitusmenot/tulot

Keskushallinto arvioi.

8. Väestö ja elinkeinorakenne

Simon kunnassa asui joulukuun 2018 lopussa 3 044 henkilöä. Suunnitelmavuosien 2020-2022 väestömääränä käytetään vuosittain 3 050.

Väestön kehitys

31.12.2014	3296
31.12.2015	3236
31.12.2016	3169
31.12.2017	3110
31.12.2018	3044

Työttömyyden kehitys on ollut viime vuonna myönteinen. Vuoden 2014 19,0 % tasosta työttömyysaste on laskenut 10,7 %: iin.

Työttömyysaste

12/2014	19,0
12/2015	16,8
12/2016	15,7
12/2017	11,5
12/2018	10,7

9. Kuntakonserni

Uusi kuntalaki korostaa kuntakonsernin johtamista ja ohjausta. Vuodesta 2017 lähtien kunnan talouden kestävyyttä arvioidaan konsernitasolla. Simon kuntakonsernin taloussuunnittelun lähtökohtana on, että talouden tunnusluvut tulee voida pitää vähintään nykyisellä tasolla. Kuntakonsernin omavaraisuusaste vuonna 2018 oli 37 prosenttia ja lainakanta 3 354 euroa asukasta kohden. Konsernin tilikauden alijäämä oli vuonna 2018 629 miljoonaa euroa. Taseen kumulatiivinen ylijäämä 31.12.2018 oli 1,167 miljoonaa euroa.

Simon kunnanvaltuusto on hyväksynyt konserniohjeen 14.12.2009, jonka mukaan konsernin toimintaa ja taloutta kehitetään. Valtuusto on kuntakonsernin ylin päättävä elin, joka päättää konsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen keskeisistä periaatteista. Konserniohjaus tarkoittaa omistajaohjausta ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamista.

Omistajaohjaus on erityisesti kunnan edustajien päätösvallan käytön ohjaamista yhtiökokouksessa tai vastaavassa toimeilimessä, mutta myös konserniyhteisön sitoutumista hallituksen valinnalla ja yksittäisillä ohjeilla. Ohjauksen periaatteista päätetään konserniohjeen avulla. Konsernivalvonta tarkoittaa tytäryhteisöjen tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seurantaa, analysointia ja raportointia sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden arvioimista.

Valtuuston tehtävänä on asettaa kunnalle selvä ja yhtenäinen strateginen suunta. Tämä asetetaan koko kuntaa kattavassa talous- ja toimintasuunnitelmassa, joka toimii yhtenäisenä talouden ohjauksen työkaluna.

Kunnan tytäryhtiöiden tulee laatia omat vuosien 2020-2022 talous- ja toimintasuunnitelmansa siten, että ne vastaavat valtuuston asettamia tavoitteita. Tytäryhtiöiden tulee esittää omissa talousarvioesityksissään keskeiset taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet suunnitelma-kaudelle.

Esittämistapaa on uudistettu ja pohjassa olevaa tekstifonttia ja asettelua ei tule muuttaa. Tämä tulee huomioida erityisesti, mikäli tekstiä copy-pastaa muista tiedostoista.

Tytäryhtiöiden talousarvioesitys laaditaan noudattaen edellisvuosien rakennetta:

Toiminta-ajatus: lyhyt tytäryhtiön toiminnan kiteytys

Keskeiset toiminnalliset tavoitteet: 3-5 tavoitetta

Toiminnan mittarit: asetetuille 3-5 tavoitteelle laadittu toiminnallinen ja laadullinen mittari ja sen todentamistapa

Talousarvio: kuvataan vuoden 2020 keskeiset tapahtumat ja tunnusluvut

10. Tavoitteet, tunnusluvut ja mittarit

Taloussuunnitelman tekstin pohjana voidaan käyttää viimevuotista tekstiä, joka on tallennettu Wordilla osoitteeseen: Yhteinen\Kunsut\kuntasuunnitelma 2020-2022.

Tekstiosassa kuvataan toimintaa ja kerrotaan suunnitelmakaudelle asetettavista tavoitteista.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä laadulliset ja määrälliset tavoitteet tulee asettaa sellaisiksi, että niiden toteutumista voidaan mitata ja seurata.

Tunnusluvut ja mittarit kannattaa miettiä jo valmiiksi. Lopulliset mittarit voidaan laskea vasta kun valtuuston myöntämät määrärahat ovat tiedossa.

Kannattaa käyttää tämän vuoden toimintakertomuksessa olleita tunnuslukuja.

Toimielimen kuvaus ja tavoitteet tulisi puristaa yhdelle A 4 –arkille sopiviksi.

Vivi Marttila
Kunnanjohtaja

Maria Vaitinen
Hallintojohtaja

1 000 euroa	TP 2018	TA 2019	Raami 2 020	Muutos RA20-TA19	Muutos %
Toimintatuotot	4 220	3 785	3 800	15	0 %
Toimintakulut	- 24 179	- 23 810	- 24 000	-190	0,8 %
*Henkilöstökulut	- 5 335	- 5 467	- 5 650	-183	3 %
*Oulunkaari oma toiminta	- 7 366	- 7 244	- 7 300	-56	1 %
*Erikoissairaanhoito	- 5 400	- 5 100	- 5 200	-100	2 %
*Muut toimintakulut	- 6 078	- 5 999	- 5 850	149	-2 %
TOIMINTAKATE	- 19 959	- 20 025	- 20 200	-175	0,9 %
Verotulot yhteensä	11 953	12 800	12 720	-80	-0,6 %
* Kunnallisverotulot e	9 988	10 800	10 750	-50	-0,5 %
* Kiinteistöverotulot e	1 619	1 630	1 600	-30	-1,8 %
* Yhteisöverotulot e	346	370	370	0	0,0 %
Valtionosuudet	8 395	7 925	8 300	375	4,7 %
Verorahoitus yhteensä	20 348	20 725	21 020	295	1,4 %
Rahoituserät	-55	-63	-70	-7	11,1 %
VUOSIKATE	331	637	750	113	17,7 %
Poistot	-893	-871	-880	-9	1,0 %
ALIJÄÄMÄ	- 562	- 233	-130	103	-44,2 %
Tunnusluvut					
Asukasluku	3 044	3 050	3 050		
Toimintakate € / as	- 6 557	- 6 566	- 6 623		
Vuosikate € / as	109	209	246		
Vuosikate € / poistot %	-37	-73	-85		
Toimintatuotot / kulut %	-17	-16	-16		
Lainakanta €	4 671	4 770	4 920	150	3,1 %
* Lainakanta €/as	1 534	1 564	1 613	49	3,1 %
Investoinnit brutto €	799	1 254	1 200	-54	-4,3 %
*Investoinnit brutto €/as	262	411	393	-18	-4,3 %
Tuloveroprosentti	22,00	22,00	22,00	0	0,0 %
Yli/alijäämän kehitys	TP 2018	TA 2019	RA 2020		
Tilikauden yli/alijäämä	-562	-233	-130		
Ed. vuosien taseen kertynyt ylijäämä	2 865	2 303	2 070		
Seuraavalle vuodelle siirtyvä ylijäämä	2 303	2 070	1 940		